Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!

Комуністычная партыя (большэвікоў) Беларусі

# Совецкая Беларусь

ОРГАН ЦК І МІНСКАГА АБКОМА КП(б)Б

№ 2—3 (7445)
ПАНЯДЗЕЛАК
4 студзеня 1943 г.

ПРАЧЫТАЎ — ПЕРАДАЙ ДРУГОМУ

**У ВЫНІКУ ШАСЦІТЫДНЁВЫХ НАСТУПАЛЬНЫХ БАЁЎ ЧАСЦІ ЧЫРВОНАЙ АРМІІ РАЗГРАМІЛІ 36 ДЫВІЗІЙ ПРАЦІЎНІКА, НАНЕСЛІ ЦЯЖКІЯ СТРАТЫ 7 ДЫВІЗІЯМ ПРАЦІЎНІКА, ЗНІШЧЫЛІ 175.000 ВАРОЖЫХ САЛДАТ І АФІЦЭРАЎ, УЗЯЛІ Ў ПАЛОН 137.650 САЛДАТ І АФІЦЭРАЎ ПРАЦІЎНІКА, ЗНІШЧЫЛІ І ЗАХАПІЛІ ВЕЛІЗАРНУЮ КОЛЬКАСЦЬ БАЯВОЙ ТЭХНІКІ ВОРАГА.**

**ЧЫРВОНАЯ АРМІЯ ВЫЗВАЛІЛА АД НЯМЕЦКА - ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ 1.589 НАСЯЛЁНЫХ ПУНКТАЎ. НАШЫ ВОЙСКІ Ў РАЁНЕ СТАЛІНГРАДА АКРУЖЫЛІ ШЧЫЛЬНЫМ КАЛЬЦОМ 22 ДЫВІЗІІ ПРАЦІЎНІКА.**

## ВЫНІКІ 6-ТЫДНЁВАГА НАСТУПЛЕННЯ НАШЫХ ВОЙСК НА ПОДСТУПАХ СТАЛІНГРАДА

Да сярэдзіны верасня месяца 1942 года нямецка-фашысцкія войскі былі спынены Чырвонай Арміяй пад Сталінградам.

Ход вайны паказаў, што стратэгічны план нямецкага камандавання, які заключаўся ў тым, каб захапіць Сталінград, адрэзаць цэнтральную еўрапейскую частку Совецкага Саюза ад волжскага і ўральскага тыла, акружыць і ўзяць Маскву — быў пабудаваны на пяску, без уліку сваіх рэальных сіл і совецкіх рэзерваў.

Поўнай процілегласцю яму быў стратэгічны план акружэння і разгрому нямецка-фашысцкіх войск пад Сталінградам, створаны Вярхоўным Галоўнакамандаваннем Чырвонай Арміі.

Гэты план быў ажыццёўлены нашымі войскамі ў лістападзе — снежні 1942 года трыма этапамі.

### I.

### ПЕРШЫ ЭТАП—НАСТУПЛЕННЕ НАШЫХ ВОЙСК НА ПАЎНОЧНЫ ЗАХАД І ПАЎДНЁВЫ ЗАХАД АД СТАЛІНГРАДА

Чырвоная Армія з 19 лістапада перайшла ў наступленне сіламі Паўднёва-Заходняга, Данскога і Сталінградскага франтоў і нанесла магутны ўдар па ворагу.

Перад совецкімі войскамі, якія дзейнічалі на паўночны захад і паўднёвы захад ад Сталінграда, Вярхоўным Галоўнакамандаваннем Чырвонай Арміі была пастаўлена мэта—разграміць флангавыя групіроўкі нямецка-фашысцкіх войск на подступах да Сталінграда і ахапляючым рухам акружыць асноўную масу размешчаных пад Сталінградам злучэнняў варожай арміі. Гэта мэта была паспяхова дасягнута ўмелымі дзеяннямі часцей Чырвонай Арміі і яе каманднага састава.

У ходзе наступлення нашымі войскамі разгромлены наступныя злучэнні праціўніка: 1, 2, 5, 6, 9, 13, 14, 15 румынскія пяхотныя дывізіі, 7 кавалерыйская і 1 танкавая румынскія дывізіі, 44, 376, 384 пяхотныя і 22 танкавая нямецкія дывізіі. Апрача таго 3 нямецкім пяхотным дывізіям нанесены цяжкія страты. У гэтых баях нашы войскі знішчылі 95.000 і ўзялі ў палон 72.400 салдат і афіцэраў праціўніка. Нашы часці захапілі багатыя трафеі, у тым ліку—самалётаў—134, танкаў—1.792, гармат—2.232, аўтамашын—7.306, а таксама вялікую колькасць мінамётаў, кулямётаў, аўтаматаў, супроцьтанкавых ружжаў, боепрыпасаў і іншай ваеннай маёмасці.

За гэты-ж час нашымі войскамі знішчана: самалётаў—826, танкаў—548, гармат—934, аўтамашын—3.190 і многа іншай ваеннай маёмасці.

За час наступлення нашых войск на паўночны захад і паўднёвы захад ад Сталінграда Чырвоная Армія прасунулася наперад на 70—150 кіламетраў і вызваліла 213 насялёных пунктаў.

У выніку паспяховага прарыву і наступлення нашых войск у раёне Сталінграда акружаны наступныя злучэнні і часці нямецкіх войск: 14, 16 і 24 нямецкія танкавыя дывізіі, 3, 29 і 60 нямецкія матарызаваныя дывізіі, 71, 76, 79, 94, 100, 113, 297, 295, 305, 371, 389 нямецкія і 20 румынская пяхотныя дывізіі, 1-я румынская кавалерыйская дывізія і рэшткі 44, 376, 384 нямецкіх пяхотных дывізій, разгромленых пры наступленні нашых войск у раёне Сталінграда. Апрача таго, акружаны 44, 46 і 61 артылерыйскія палкі рэзерва Галоўнага Камандавання нямецкай арміі, 12, 25, 37, 104 зянітныя палкі, 53 мінамётны полк, 50, 162, 294, 336 асобныя сапёрныя батальёны.

Такія вынікі баёў за першы этап наступлення совецкіх войск на подступах да Сталінграда.

### II.

### ДРУГІ ЭТАП — НАСТУПЛЕННЕ НАШЫХ ВОЙСК У РАЁНЕ СЯРЭДНЯГА ДОНА

Завяршыўшы акружэнне нямецка-фашысцкіх войск пад Сталінградам і паспяхова выканаўшы тым самым задачу, пастаўленую Вярхоўным Галоўнакамандаваннем, Чырвоная Армія з 16 па 30 снежня нанесла новы ўдар па ворагу ў раёне Сярэдняга Дона.

Перад совецкімі войскамі, якія наступалі ў раёне Сярэдняга Дона, Вярхоўным Галоўнакамандаваннем Чырвонай Арміі была пастаўлена мэта—прарваць фронт абароны праціўніка ў раёне Новая Калітва — Манастыршчына, выйсці ў тылы нямецка-фашысцкай арміі, якая дзейнічала ў вялікай ізлучыне Дона, і закрыць магчымасць вырвацца варожым войскам, акружаным пад Сталінградам, або аказання ім дапамогі звонку.

Гэта мэта наступлення ў раёне Сярэдняга Дона была поўнасцю ажыццёўлена ўмелымі дзеяннямі часцей і каманднага састава Чырвонай Арміі.

За час баёў у раёне Сярэдняга Дона Чырвоная Армія прасунулася наперад на 150—200 кіламетраў. Вызвалена 1.246 насялёных пунктаў. У ходзе наступлення нашымі войскамі разгромлены наступныя злучэнні праціўніка: 62, 294, 298, 306, 385 нямецкія пяхотныя дывізіі, 11 нямецкая танкавая дывізія; італьянскія пяхотныя дывізіі: 3 дывізія «Равенна», 3 дывізія «Чэлерэ», 5 дывізія «Касерыя», 2 дывізія «Сфорцэска», 9 дывізія «Пасубіо», 52 дывізія «Торыно», 1 брыгада чорнарубашачнікаў, 7 і 11 румынскія пяхотныя дывізіі. Апрача таго, нанесены вялікія страты 4 дывізіям праціўніка. Варожыя войскі страцілі ў гэтых баях толькі забітымі 59.000 чалавек; узята ў палон 60.050 салдат і афіцэраў праціўніка. Совецкія войскі захапілі шматлікія трафеі, сярод якіх: самалётаў—368, танкаў—178, гармат—1.927, аўтамашын—7.414, а таксама вялікая колькасць мінамётаў, кулямётаў, аўтаматаў, супроцьтанкавых ружжаў, боепрыпасаў і іншай ваеннай маёмасці.

Апрача таго, нашымі войскамі знішчана: самалётаў—117, танкаў—172, гармат — 268, аўтамашын — звыш 1.000 і многа іншай ваеннай маёмасці.

Такія вынікі баёў на другім этапе наступлення совецкіх войск на подступах да Сталінграда.

### III.

### ТРЭЦІ ЭТАП — НАСТУПЛЕННЕ НАШЫХ ВОЙСК НА ПОЎДЗЕНЬ АД СТАЛІНГРАДА

Нямецкае камандаванне, завёўшы ў тупік свае войскі пад Сталінградам і паставіўшы іх перад катастрофай, прадпрыняла адчайную спробу вызваліць свае войскі, акружаныя Чырвонай Арміяй пад Сталінградам. З гэтай мэтай праціўнік сканцэнтраваў у раёне на поўнач ад Кацельнікава вялікую групіроўку войск і пачаў 12 снежня наступальныя дзеянні супроць нашых часцей.

Совецкім войскам, якія дзейнічаюць на поўдзень ад Сталінграда, Вярхоўным Галоўнакамандаваннем Чырвонай Арміі была пастаўлена задача: разграміць новую ўдарную групіроўку варожых войск, адкінуць немцаў на поўдзень і пазбавіць іх апошняй магчымасці прабіць шлях сваім акружаным пад Сталінградам дывізіям.

Гэта мэта была ажыццёўлена за трэці этап наступлення нашых войск на поўдзень ад Сталінграда.

За час наступлення ў раёне на поўдзень ад Сталінграда нашы войскі прасунуліся наперад на 100—150 кіламетраў і вызвалілі больш 130 насялёных пунктаў. У ходзе баёў з 12 па 30 снежня нашымі войскамі разгромлены 6, 17 і 23 танкавыя і 16 матарызаваная дывізіі немцаў, 4 і 18 пяхотныя, 5 і 8 кавалерыйскія дывізіі румын. Нямецка-фашысцкія войскі страцілі толькі забітымі 21.000 чалавек. Узята ў палон 5.200 салдат і афіцэраў праціўніка. Сярод багатых трафеяў, захопленых нашымі войскамі, самалётаў—40, танкаў—94, гармат—292, аўтамашын—329, а таксама многа іншага ўзбраення, авіяцыйная і танкавая маёмасць.

У ходзе баёў нашымі войскамі знішчана: самалётаў—306, танкаў—467, гармат—257, аўтамашын—945 і многа іншай ваеннай маёмасці.

Такія вынікі баёў у трэцім этапе наступлення совецкіх войск.

Так быў ажыццёўлен у тры этапы план Вярхоўнага Галоўнакамандавання Чырвонай Арміі акружэння і разгрому нямецка-фашысцкіх войск на подступах да Сталінграда.

* * *

У ходзе шасцітыднёвых баёў на подступах да Сталінграда нашы войскі вызвалілі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў 1.589 насялёных пунктаў. За час наступлення з 19 лістапада 1942 года Чырвоная Армія за кароткі тэрмін паспяхова правяла вельмі цяжкую аперацыю, акружыўшы шчыльным кальцом 22 дывізіі праціўніка ў раёне Сталінграда. Чырвоная Армія разграміла ў цэлым 36 дывізій, з іх 6 танкавых і нанесла цяжкія страты 7 дывізіям праціўніка. За гэты перыяд нямецка-фашысцкія войскі страцілі забітымі 175.000 салдат і афіцэраў; нашы войскі ўзялі ў палон 137.650 салдат і афіцэраў праціўніка. Нашымі войскамі захоплены трафеі: самалётаў—542, танкаў—2.064, гармат—4.451, мінамётаў—2.734, кулямётаў—8.161, аўтаматаў—15.954, супроцьтанкавых ружжаў—3.703, вінтовак—137.850, снарадаў — больш 5.000.000, патронаў — звыш 50.000.000, вагонаў — 2.120, паравозаў — 46, складаў з боепрыпасамі, узбраеннем і харчаваннем — 434, аўтамашын — 15.049, коней — 15.783, матацыклаў — 3.228 і вялікая колькасць іншай ваеннай маёмасці.

За гэты-ж час нашымі войскамі знішчана нямецкіх самалётаў — 1.249, танкаў — 1.187, гармат—1.459, мінамётаў—755, кулямётаў—2.708, аўтамашын—5.135 і многа іншай ваеннай маёмасці.

Ажыццяўленне плана Вярхоўнага Галоўнакамандавання Чырвонай Арміі па разгрому і акружэнню сталінградскай групіроўкі войск праціўніка праходзіла пад камандаваннем камандуючага Паўднёва-Заходнім фронтам генерал-палкоўніка ВАТУЦІНА Н. Ф., камандуючага Сталінградскім фронтам генерал-палкоўніка ЕРЭМЕНКА А. І., камандуючага Данскім фронтам генерал-лейтэнанта РАКАСОЎСКАГА К. К., камандуючага Варонежскім фронтам генерал-лейтэнанта ГОЛІКАВА Ф. І. пад агульным кіраўніцтвам прадстаўнікоў Стаўкі Вярхоўнага Галоўнакамандавання генерала - арміі ЖУКАВА Г. К., генерал-палкоўніка ВАСІЛЕЎСКАГА А. М., генерал-палкоўніка артылерыі ВОРАНАВА Н. Н.

У баях вызначыліся войскі генерал-лейтэнанта БАТАВА П. І., генерал-лейтэнанта КУЗНЯЦОВА В. І., генерал-лейтэнанта ЛЕЛЮШЭНКА Д. Д., генерал-лейтэнанта МАЛІНОЎСКАГА Р. Я., генерал-лейтэнанта ПАПОВА М. М., генерал-лейтэнанта РАМАНЕНКА П. Л., генерал-маёра ЧЫСЦЯКОВА І. М., генерал-маёра ТАЛБУХІНА Ф. І., генерал-маёра ТРУФАНАВА Н. І., генерал-лейтэнанта ХАРЫТОНАВА Ф. М.

Апрача таго, у баях вызначыліся танкавыя і механізіраваныя корпусы, якімі камандуюць генерал-лейтэнант танкавых войск БАДАНАЎ В. М., генерал-лейтэнант танкавых войск РОТМІСТРАЎ П. А., генерал-маёр РУСІЯНАЎ І. Н., генерал-маёр танкавых войск ВОЛЬСКІ В. Т., генерал-маёр танкавых войск ПОЛУБАЯРАЎ П. П., генерал-маёр танкавых войск ПАЎЛАЎ П. П., генерал-маёр танкавых войск РОДЗІН А. Г., генерал-маёр танкавых войск БУТКОЎ В. В., генерал-маёр танкавых войск ТАНАСЧЫШЫН Т. І., генерал-маёр ВОЛКАЎ М. В., генерал-маёр СВІРЫДАЎ К. В.

Поспеху совецкіх войск пад Сталінградам садзейнічалі авіязлучэнні генерал-лейтэнанта авіяцыі КРАСОЎСКАГА С. А., генерал-маёра авіяцыі ХРУКІНА Т. Т., генерал-маёра авіяцыі РУДЭНКА Л. Г., якія дзейнічалі пад агульным кіраўніцтвам прадстаўнікоў Стаўкі Вярхоўнага Галоўнакамандавання генерал-лейтэнанта авіяцыі НОВІКАВА А. А. і генерал-лейтэнанта авіяцыі ФАЛАЛЕЕВА Ф. Я.

СОВІНФОРМБЮРО.

# Новагодняя прамова Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР тав. М. І. КАЛІНІНА

Дарагія таварышы!

Грамадзяне Совецкага Саюза! Рабочыя і работніцы! Калгаснікі і калгасніцы! Совецкая інтэлігенцыя! Байцы, камандзіры і палітработнікі Чырвонай Арміі і Ваенна-Марского Флота! Партызаны і партызанкі! Жыхары совецкіх раёнаў, часова захопленых нямецка-фашысцкімі акупантамі! Дазвольце павіншаваць вас з наступаючым Новым Годам.

Прайшоўшы год, таварышы, быў годам жорсткіх бітваў на фронтах айчыннай вайны. Пасля мінулагодніх паражэнняў немцаў пад Масквой і на другіх участках фронта, Гітлер прымусіў сваіх васалаў—Італію, Румынію, Венгрыю і нават да апошняга знясіленую Фінляндыю аддаць усе свае людскія рэзервы ў распараджэнне нямецкага камандавання, сабраў усё, што можна было ўзяць у самой Германіі, зняў часці акупацыйных войск з Францыі і з іншых акупіраваных краін і намерваўся такім сабраным кулаком нанесці ў гэтым годзе смяртэльны ўдар нашай арміі.

Я не гавару аб накіраванні галоўных udaраў нямецкай арміі і замыслаў яе камандавання. Усё гэта выдатна сказана ў дакладзе таварыша Сталіна на ўрачыстым паседжанні Маскоўскага Совета 6 лістапада 1942 года. Скажу толькі, што планы нямецкага камандавання аказаліся не па плячу для фашысцкай арміі. Баі насілі вельмі жорскі, а іншы раз і цяжкі характар. Чырвоная Армія мужна адстайвала совецкую зямлю, наносіла ворагу знясільваючыя ўдары і сарвала каварныя планы гітлераўцаў.

Абдумваючы вынікі вайны за прайшоўшы год у цэлым, можна з упэўненасцю сказаць, што сёння ваеннае становішча для нас больш спрыяючае, чым яно было ў гэты-ж час у мінулым годзе, хоць наша армія і тады наносіла сур'ёзныя ўдары па ворагу.

У гэтым годзе наступленне немцаў было прадпрынята не па ўсяму фронту, а толькі на паўднёвым і паўднёва-заходнім напрамках, і ўсё-ж пастаўленай мэты нямецкаму камандаванню дасягнуць не ўдалося. Нямецкая армія ў ходзе ваенных дзеянняў панесла такія страты, ад якіх яе наступальная сіла іссякла.

Гераічная абарона Севастопаля нашымі войскамі каштавала нямецка-румынскім войскам не аднаго дзесятка дывізій. Страты немцаў толькі на Сталінградскім фронце вылічваюцца сотнямі тысяч забітымі і раненымі. Вялізны страты немцаў і на другіх напрамках іх наступлення. Кожны кілометр пройдзенага шляху ў гэтым годзе каштаваў немцам значна большых ахвяр, чым у мінулым. У той-жа час Чырвоная Армія рыхтавала сілы для адказных ударaў па варожых войсках. Усё гэта разам узятае прывяло да таго, што ініцыятыва зноў перайшла ў рукі нашага камандавання, якое і не замарудзіла скарыстаць яе ў поўнай меры.



Удары па нямецкіх часцях пад Владзікаўказам (Орджанікідзе), наша контрнаступленне ў раёне Сталінграда, у ходзе якога немцам былі нанесены жорсткія ўдары, наступленне нашых войск на Цэнтральным фронце, нарэшце, наступленне, якое разгортваецца, у раёне сярэдняга цячэння Дона і на Паўночным Каўказе змяняюць становішча на ўсім совецка-германскім фронце ў нашу карысць.

У выніку нашага наступлення—з 19 лістапада ў раёне Сталінграда, з 25 лістапада на Цэнтральным фронце і з 16 снежня ў раёне сярэдняга цячэння Дона немцы панеслі такія страты, якія не могуць не быць адчувальнымі і на астатніх участках фронта.

У выніку наступлення захоплены многія дзесяткі тысяч палонных, разгромлены дзесяткі фашысцкіх дывізій, захоплены вялікія трафеі: сотні самалётаў, тысячы танкаў, гармат, мінамётаў, кулямётаў, аўтаматаў, аўтамашын, мільёны снарадаў, патронаў. Захоплена многа складаў з боепрыпасамі і харчаваннем.

Занята нашымі часцямі звыш 2.000 сельскіх населеных пунктаў, раённых цэнтраў і гарадоў.

Таварышы, гаворачы аб прайшоўшым годзе, варта адзначыць рост патрыятычных пачуццяў сярод усяго насельніцтва Совецкага Саюза, рост у самых разнастайных формах актыўнай грамадскай дапамогі фронту.

Рабочыя і работніцы, інжынерна-тэхнічны персанал бесперапынна паляпшаюць якасць совецкага ўзбраення, сістэматычна ўдасканальваюць працэс апрацоўкі вырабаў, павялічваюць інтэнсіўнасць працы. Гэта дае магчымасць бесперабойна забяспечваць узбраеннем і боепрыпасамі нашу Чырвоную Армію, наш Ваенна-Марскі Флот.

Калгаснікі і калгасніцы многа прыклалі ў гэтым годзе розуму і працы па пашырэнню пасеваў, збору ўраджаю і па развіццю жывёлагадоўлі. Праца калгаснага сялянства апраўдалася—ураджай у гэтым годзе быў добры і сабраны своечасова. З асаблівай любоўю апрацоўваліся ўчасткі, выдзеленыя ў фонд абароны. Гэтыя ўчасткі далі значную колькасць хлеба і гародніны для арміі звыш плана.

За апошні час стыхійна разгарнулася кампанія па збору сродкаў на пабудову самалётаў і танкавых калон. Тысячы тэлеграм ідуць на імя таварыша Сталіна ад калгаснікаў і калгасніц, у якіх яны з радасцю паведамляюць аб унясенні імі ў аддзяленні банкаў грашовых сродкаў для пабудовы самалётаў і танкаў, дадаткова здаюць дзяржаве зерне, мяса і іншыя сельскагаспадарчыя прадукты. Высокім пачуццем патрыятызма ахоплены ўвесь совецкі народ. Характэрна, што калгаснікі нацыянальных рэспублік і аддалёных абласцей імкнуцца не толькі не адстаць ад цэнтральных абласцей, а часта перакрываюць іх сумамі сваіх узносаў.

Гэта яркая дэманстрацыя адданасці нашага калгаснага сялянства совецкай уладзе, любві да правадыра і палкаводца таварыша Сталіна служыць лепшым прыкладам таму, што паўтары годы вайны не аслабілі, а яшчэ больш умацавалі совецкі тыл, яшчэ шчыльней згуртавалі брацкія народы ў барацьбе з нямецкімі разбойнікамі.

Наша інтэлігенцыя — ад акадэмікаў да сельскіх настаўнікаў — аддае ўсе свае веды і сілы на алтар айчыны. У лабараторыях, даследчых інстытутах, у заводскіх майстэрнях, шахтах і буравых, у хатах-лабараторыях і непасрэдна на палях, паўсюды вее творчы дух, накіраваны да аднае мэты — унесці лепту ў справу перамогі над ворагам.

Можна смела сказаць, што ўвесь совецкі народ, усе нацыянальнасці ад малай да вялікай шчыльнымі радамі вядуць барацьбу за Саюз Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік, за яго перамогу над нямецкімі фашыстамі.

Любоў народа да сваёй арміі сказваецца ў бесперапынным патоку падарункаў на фронт. Літаральна кожны грамадзянін, нават дзеці, імкнуцца чым-небудзь адзначыць свае клопаты і сваю ўвагу да байца Чырвонай Арміі.

Таварышы, стары 1942 год закончыўся. Ён пакінуў перад нашым народам складаныя і цяжкія задачы, але разам з тым і спрыяючыя перспектывы на прадстаячы год.

Наш народ усё актыўней аказвае сваю дапамогу фронту, знаходзіць усё новыя рычагі для бесперапыннага павелічэння гэтай дапамогі.

Наша армія набыла ваенны вопыт не толькі ў стойкай абароне, але і навучылася моцна біць зарваўшагася ворага.

Нягледзячы на незлічоныя карныя экспедыцыі супроць партызан і жорсткую расправу са спачуваючымі ім сялянамі, партызанскі рух расце і наносіць усё большыя ўдары па нямецка-фашысцкіх акупантах.

Есць падставы меркаваць, што роль саюзнікаў у барацьбе з нямецкімі фашыстамі будзе ўсё павялічвацца.

Увесь народ, армія, флот гараць жаданнем хутчэй выгнаць нямецкіх захопнікаў з нашай зямлі. Дык прыкладзём усе сілы, веды і вопыт для выканання гэтай вялікай мэты, шчыльней згуртуемся вакол правадыра народаў, палкаводца арміі і флота таварыша Сталіна, і перамога будзе забяспечана за нашым народам.

З Новым Годам, таварышы!

## НАСТУПЛЕННЕ НАШЫХ ВОЙСК ПРАДАЎЖАЕЦЦА

**(З паведамленняў Совінформбюро)**

31 снежня нашы войскі авалодалі горадам і чыгуначнай станцыяй **Аблiўская** і раённымі цэнтрамі **Ніжне-Чырская, Прыютнае.** Захоплены вялікія трафеі, сярод якіх эшалон з самалётамі. Трафеі падлічваюцца.

На **Цэнтральным** фронце нашы войскі прадаўжаюць весці наступальныя баі.

* * *

На **Цэнтральным** фронце нашы войскі ў выніку рашучага штурма авалодалі горадам і чыгуначным вузлом **Вялікія Лукі.** З прычыны адмаўлення скласці зброю нямецкі гарнізон горада знішчан.

На поўдзень ад **Сталінграда** нашы войскі авалодалі горадам **Эліста.**

На паўднёвы захад ад **Сталінграда** нашы войскі авалодалі раённым цэнтрам **Тармосін.**

На **Паўночным Каўказе** нашы войскі авалодалі раённым цэнтрам **Чыкола.**

Захоплены палонныя і трафеі.

* * *

На працягу 1 студзеня нашы войскі ў раёне сярэдняга Дона, на паўднёвы захад і на поўдзень ад Сталінграда, на Цэнтральным фронце і на Паўночным Каўказе вялі наступальныя баі. Нашымі войскамі заняты горад і чыгуначны вузел **Вялікія Лукі,** горад **Эліста,** раённыя цэнтры **Тармосін, Чыкола** і вялікія населёныя пункты **Ніжне-Курмаярская, Балабанаўскі, Бярозка, Бакланаўскі, Жукоўская, Крыўской, Мала-Лучная, Сцяпана-Разінскі, Камароў, Чырвоны Яр, Верхне-Саланоўскі, Ніжне-Саланоўскі, Папоў, Хазнідон, Толдзгун.**

* * *

На працягу 2 студзеня нашы войскі ў раёне сярэдняга Дона, на паўднёвы захад і на поўдзень ад Сталінграда, на Цэнтральным фронце і на Паўночным Каўказе вялі наступальныя баі. Нашы войскі авалодалі раённым цэнтрам **Дубаўское,** чыгуначнай станцыяй **Рамонтная** і раённым цэнтрам **Эльхотава.**

* * *

3 студзеня нашы наступаючыя войскі раптоўным ударам авалодалі горадам і чыгуначнай станцыяй **Маздок,** а таксама горадам **Малгобек.**

# ПА НЯМЕЦКІХ АКУПАНТАХ—АГОНЬ!

Беларус! І на фронце і ў варожым тылу бязлітасна знішчай фашысцкае звяр'ё!

★ ★ ★

## БАЯВЫЯ СПРАВЫ БЕЛАРУСКІХ ПАРТЫЗАН

**Адзін партызанскі атрад, які дзейнічае на тэрыторыі Віцебскай вобласці, за лістапад знішчыў 513 нямецкіх салдат і афіцэраў. За апошні час знішчана 28 варожых аўтамашын, пушчаны пад адкос 4 воінскіх эшалоны праціўніка.**

* * *

**Супроць партызанскага атрада «Смерць ворагам» немцы кінулі буйны карны атрад. Народныя мсціўцы далі акупантам гарачы бой, у якім знішчылі 42 і ранілі 60 гітлераўцаў, а таксама разбілі 4 грузавыя аўтамашыны.**

* * *

**За дваццаць дзён партызаны таварыша Аляксея знішчылі 450 і ранілі 200 нямецкіх салдат і афіцэраў. Акрамя таго, партызаны пусцілі пад адкос 8 воінскіх эшалонаў. Разбіта 5 паравозаў, 37 вагонаў з жывой сілай, 42 цыстэрны з гаручым, 28 платформ з аўтамашынамі, 12 з вугалем, 19 вагонаў з коньмі і 25 з боепрыпасамі. Таксама знішчаны 5 мастоў, падарваны адзін танк і разбураны 22 дзоты праціўніка.**

* * *

**Бясстрашша і мужнасць праявіў кулямётчык Сямён з аднаго партызанскага атрада. У няроўнай схватцы з акупантамі ён адзін знішчыў кулямётным агнём 40 нямецкіх салдат.**

* * *

**Партызаны тав. Барыса разграмілі варожую аўтакалону. Знішчана 7 грузавых аўтамашын і 50 нямецкіх салдат. Партызанам дасталіся трафеі: 30 супроцьтанкавых ружжаў, 10 аўтаматаў, 40 вінтовак, 3 станкавыя кулямёты, вялікая колькасць патронаў і прадуктаў.**

## Партызанскія ўдары

За дзесяць дзён снежня Н-скі партызанскі атрад правёў некалькі ўдалых баявых аперацый. 13 снежня было ўзарвана чыгуначнае палатно. Рух паяздоў спыніўся на двое сутак. Праз некалькі дзён на гэтай-жа чыгунцы партызаны пусцілі пад адкос нямецкі воінскі эшалон. Разбіты паравоз і 17 вагонаў.

На шасэ з засад партызаны знішчылі дзве аўтамашыны і забілі пры гэтым 10 немцаў. На адным з лясных складаў народныя мсціўцы спалілі 2.000 кубаметраў драўніны, якую немцы падрыхтавалі для вывозу ў Германію.

За гэтыя-ж дні партызаны знішчылі 13 нямецкіх шпіёнаў.

**Мінская вобласць.**

★ ★ ★

## СЯМ'Я ПАТРЫЁТАЎ

Скончыцца вайна, і сапраўднае прозвішча іх прагучыць па ўсёй Беларусі, па ўсёй Совецкай краіне. А цяпер назавём іх—Жураўлёвы.

Пад горадам ішлі жорсткія баі. На полі бою засталася зброя забітых нямецкіх салдат. Сюды і накіравалася сям'я Жураўлёвых—маці, дачка, тры сыны. Амаль штодзённа яны ішлі на ранейшае поле бітвы, збіралі кулямёты, аўтаматы, вінтоўкі, боепрыпасы і ўсё гэта старанна хавалі.

Праца патрыётаў марна не загінула. Сабраная зброя пайшла на ўзбраенне партызанскіх атрадаў. Так, напрыклад, партызаны аднаго атрада атрымалі ад Жураўлёвых 100 вінтовак, дзесяткі аўтаматаў і кулямётаў.

Аб дзейнасці Жураўлёвых даведаліся акупанты. Сям'я была арыштавана і праз некалькі дзён маці, дачка і сын былі павешаны фашыстамі на гарадской плошчы. Два браты Ісак і Дзімітрый выратаваліся. Яны яшчэ доўга працавалі па ўзбраенню партызан, а затым самі сталі партызанамі і ярасна б'юць гітлераўцаў, помсцяць ім за кроў родных і блізкіх.

**Г. ШЧАРБАТАЎ.**

Н-скі раён Беларусі.

**(Наш кар.).**

## СМЕЛЫ РАЗВЕДЧЫК

Весельчака Рыгора ведаюць у партызанскім атрадзе не толькі як жыццерадаснага чалавека і прыязнага сябра, але і як мужнага партызана і смелага разведчыка.

— Гэта вушы і вочы атрада,—гаворыць пра яго камандзір. —З ім не прападзеш.

У верасնёўскія дні і ночы 1941 года, калі ўсе дарогі былі забіты наступаўшай нямецкай арміяй, дзевяць совецкіх патрыётаў, сярод якіх быў і Рыгор, выходзілі з лесу і абстрэльвалі салдат. Аднойчы Рыгор непрыкметна прабраўся да шасэ і гранатай разбіў легкавую аўтамашыну. Тры фашысцкіх афіцэры загінулі, а іх дакументы Рыгор забраў з сабой.

Пазней партызан сабралася больш за сотню. Выбралі кіраўнікоў. Рыгору даручылі разведвальную справу, і ён узяўся за яе горача.

Рыгор стаў умелым разведчыкам. Ні адна баявая аперацыя не праходзіць без яго папярэдняй разведкі. Нямецкія гарнізоны ён вывучае дакладна: дзе размешчаны агнявыя кропкі, якая іх сістэма, якое маюць узбраенне і куды найлепш падыйсці, каб разграміць ворага напэўна.

Не раз пападаў Рыгор у цяжкае становішча, але заўсёды ўдала з яго выходзіў.

З чарговага задання Рыгор прыехаў на матацыкле. Аглядаючы новую машыну, партызаны пыталі: «Дзе дастаў?»

— Вядомая справа: у немцаў,—адказваў Рыгор. —Іду гэта я па дарозе, а насустрач матацыкл. Пад'ехаў да мяне немец і спыніўся. «Рус, закурыйт!». — «Дармаўшчыну шукаеш», — падумаў я, запаліў сярнічку і паднёс яму. Немец нагнуўся прыкурыць, а я яго і прыглушыў.

Смелы разведчык не ведае стомленасці. Іншы раз, звярнуўшыся з пахода, ён бярэ групу сяброў і, не адпачываючы, вядзе іх на баявое заданне. Так на адной з прасёлачных дарог партызаны забілі 24 немцаў, а ў адной з вёсак разграмілі варожую роту.

Совецкі ўрад высока ацаніў заслугі разведчыка Рыгора і ўзнагародзіў яго ордэнам Чырвонага Сцягу.

**Якуб КАЧАН.**

—✶—

## Знішчылі 1.000 немцаў

Партызаны Беластоцкай вобласці актывізіруюць сваю баявую дзейнасць. Паралізуючы камунікацыі ворага і нападаючы на гарнізоны, партызаны знішчылі больш 1.000 нямецкіх салдат і афіцэраў.

★ ★ ★

### БЕЛАРУСЫ НА ФРОНЦЕ

## Б'ём ворага бязлітасна

**(Пісьмо з фронта)**

Маёй гарматнай батарэі было даручана ўтрымаць важную магістраль.

— Стаяць насмерць, не ўступіць ворагу дарогі,—сказаў камандзір часці.

— Выстаім, таварыш камандзір!—адказалі мы, і батарэя цяжкіх гаубіц прыняла абарону. З густых зялёных укрыццяў мае байцы добра бачылі, як лагчынаю сунуцца нямецкія танкі, як за танкамі ідуць густымі калонамі варожыя аўтаматчыкі.

— Сэрца кіпіць ад злосці. Не магу больш чакаць. Дазвольце біць гадаў, таварыш камандзір, — звярнуўся да мяне артылерыст, комсамолец, жыхар Магілёўшчыны Панкратовіч Алесь.

У мяне таксама кіпела сэрца нянавісцю і рукі цягнуліся да зброі, але я не хацеў дэмаскіравацца і падпускаў фашыстаў і іх танкі ўсё бліжэй і бліжэй. Ужо добра быў чуваць гул варожых машын, крык нямецкіх салдат.

— Падрыхтавацца!

— Гатова! — адказалі байцы-артылерысты.

Танкі з лагчыны вынырнулі на ўзгорак.

— Прамой наводкай па фашыстах агонь!

Усе мае гаубіцы грымнулі дружна, у адзін магутны голас.

Галаўныя машыны загарэліся. Пярэднія рады акупантаў трупамі ляглі перад нашай лініяй абароны. Уцалелыя танкі павярнулі назад, і за імі хлынулі назад фрыцы. Толькі нямногім немцам удалося ўнесці ногі ад смяротнага і бязлітаснага агня нашай артылерыі.

Тысячы трупаў і некалькі танкаў пакінуў вораг на подступах да магістралі. Загад камандзіра батарэя выканала.

Другі грозны і смяротны ўдар нанесла мая батарэя ворагу на адным з участкаў Цэнтральнага фронта. Тут мы абаранялі чыгуначную станцыю. Немцы пёрліся з нагласцю вар'ятаў, і ўсё-такі чыгуначнай станцыі ім узяць не ўдалося. Мы іх спынілі, разграмілі і рэшткі недабітых акупантаў пагналі назад. Немцы ўцякалі, пакідаючы на полі бою кучы сваіх мерцвякоў і баявую тэхніку.

У гэтых баях праславіліся артылерысты, верныя сыны беларускага народа Якімовіч, Прузан, Саладуха і Васілеўскі. Ад іх меткіх залпаў немцы слаліся, як снапы.

Пасля некаторага зацішша на нашым участку зноў разгарнуліся актыўныя наступальныя баі. І ўдзень і ўночы мая батарэя б'е ворага. Акупанты коцяцца на захад. Мы з жорсткімі баямі ідзём наперад, бліжэй да роднай беларускай зямлі. Мы нясём вызваленне роднаму краю.

**Н. АНДРОСІК,**
**камандзір гарматнай батарэі.**

## ВЕРНЫ СЫН РАДЗІМЫ

Прозвішча доктара значылася ў спісах гарадскога галавы, як былога совецкага інтэлігента, які нібыта не пажадаў пайсці з большэвікамі. Прыводзячы прозвішча доктара, нямецкая газецінка хлусіла, што «многалікая совецкая інтэлігенцыя поўнасцю перайшла да немцаў». А доктар чытаў і ўхмыляўся.

Да прыхода ў горад немцаў малады совецкі ўрач працаваў у бальніцы. Калі ў горад уварваліся фашысты, совецкі патрыёт стаў дзейнічаць так, як гаварыла яму яго сэрца. Асцярожна, непрыкметна доктар пад выглядам прыёму хворых збірае совецкіх служачых і арганізуе баявую групу.

У адзін з вясновых дзён доктар выручае з палону 18 совецкіх байцоў. Пасля гэтага заставацца ў горадзе было небяспечна і доктар са сваёй групай уходзіць у лес. Як гром, прагучэла для немцаў гэта вестка. А праз некалькі дзён у лес да партызан пайшлі служачыя медыцынскіх і другіх устаноў горада.

Прайшла вясна і лета. Атрад доктара рос і пашыраўся, павялічвалася яго ўзбраенне. Ад першых невялікіх налётаў на варожыя аўтамашыны партызаны атрада пераходзяць да буйных аперацый па знішчэнню нямецкіх гарнізонаў.

За час свайго дзеяння партызаны гэтага атрада сумесна з другімі атрадамі знішчылі 4 умацаваных нямецкіх гарнізоны, некалькі паліцэйскіх управаў, разбілі дзесяткі аўтамашын.

— Няхай ведае немчура, што совецкая інтэлігенцыя была і будзе вернай сваёй радзіме.

Н-скі раён Беларусі.

**(Наш кар.).**



ДЗЕЮЧАЯ АРМІЯ (паўночна-заходней Сталінграда). На здымку: У вызваленым ад немцаў насялёным пункце трафейная зброя прыводзіцца ў парадак.

СОВІНФОРМБЮРО.

# ВЕСТКІ З СОВЕЦКАЙ РАДЗІМЫ

## ТАНКІ, САМАЛЁТЫ— ЧЫРВОНАЙ АРМІІ

З кожным днём павялічваецца збор сродкаў на будаўніцтва баявых машын. На імя таварыша Сталіна прадаўжаюць паступаць паведамленні з розных абласцей і рэспублік нашай краіны аб тым, што калгаснікі ўносяць свае асабістыя зберажэнні на будаўніцтва танкаў і самалётаў.

Таварыш Сталін перадае калгаснікам, калгасніцам і ўсім совецкім патрыётам, якія ўносяць свае зберажэнні на абарону краіны, падзяку ад Чырвонай Арміі і сваё брацкае прывітанне.

* * *

**Кіргізская ССР.** У фонд будаўніцтва танкавай калоны калгаснікі Кіргізскай ССР сабралі 85 мільёнаў рублёў.

* * *

**Татарская АССР.** Калгаснікі ўнеслі ў Дзяржбанк 100 мільёнаў рублёў на будаўніцтва танкавай калоны.

* * *

**Калінінская вобласць.** На будаўніцтва эскадрыллі самалётаў імені Героя Совецкага Саюза Лізы Чайкінай і танкавай калоны «Калінінскі фронт» калгаснікі ўнеслі 95 мільёнаў рублёў.

* * *

**Орлоўская вобласць.** 12 мільёнаў рублёў далі калгаснікі на будаўніцтва танкавай калоны імені орлоўскіх партызан.

* * *

**Сталінградская вобласць.** Калгаснікі прыфрантавых раёнаў і раёнаў, вызваленых ад нямецкіх захопнікаў, сабралі 5 мільёнаў рублёў на будаўніцтва авіяэскадрыллі «Гераічны Сталінград».

* * *

**Хабараўскі край.** Больш 35 мільёнаў рублёў унеслі калгаснікі і працоўныя края на пабудову баявых машын.

* * *

**Чэлябінская вобласць.** Унесена ў Дзяржбанк 90 мільёнаў рублёў, зданых у фонд Чырвонай Арміі.



Паспяховае наступленне нашых войск выклікае новы ўздым у працоўных тыла. Калектыў Н-скага завода (дзе дырэктарам тав. Ліньkоў) павялічыў выпуск прадукцыі, вытворчасць працы ўзнялася на 10 — 15 процантаў.

НА ЗДЫМКУ: (справа налева) лепшыя стаханаўцы цэха, токары Ніна Лісіна, Марыя Казлова і майстар цэха В. Лазараў правяраюць гатовую прадукцыю.

## ПУШЧАН НОВЫ МАРТЭН

На заводзе, дзе дырэктарам тав. Задарожны, 31 снежня пушчана новая мартэнаўская печ. Першую сталь выдала змена майстра Якава Семеняка. Усе механізмы мартэна працавалі нармальна.

## ТРЭЦЯЯ ЧАРГА МЕТРАПАЛІТЭНА

У першы дзень 1943 года ўступіла ў строй трэцяя чарга Маскоўскага метрапалітэна.

Новая падземная траса працяжэннем у 6,2 кіламетра, якая злучае цэнтр горада з самымі прамысловымі раёнамі Масквы, можа абслужыць за дзень звыш 150.000 чалавек.

## ДАПАМОГА ГОРАДУ ВЯЛІКІЯ ЛУКІ

У выканкоме Калінінскага абласнога совета адбылася нарада па пытанню аб аказанні дапамогі насельніцтву вызваленага днямі Чырвонай Арміяй ад нямецкіх акупантаў горада Вялікія Лукі.

З Калініна, Тарапца выехала ў Вялікія Лукі група кіруючых таварышоў для арганізацыі грамадскага харчавання, гандлю, медыцынскай дапамогі і т. д. З Калініна накіраваны харчовыя і прамысловыя тавары. З горада Балагое пасланы мяса, рыба, грыбы, сыр, з Таржка — гародніна, пасуда, з Бежэцка—рыба і гародніна, з Куўшынава — харчовыя вырабы, соль.

## ПАДМАСКОЎНЫ ВУГАЛЬНЫ БАСЕЙН ВЫКАНАЎ ГАДАВЫ ПЛАН

Падмаскоўны вугальны басейн выканаў гадавы план здабычы вугалю. Усе вугальныя трэсты паспяхова выканалі праграму, у тым ліку і за снежань. У снежні басейнам здабыта вугалю на 10,4 процанта больш, чым у лістападзе.

# ЗАМЕЖНЫ ДРУК АБ БАЯВЫХ ПОСПЕХАХ ЧЫРВОНАЙ АРМІІ

АНГЛІЯ

## „Наступленне совецкіх войск развіваецца паспяхова“

Англійскія газеты надрукавалі на першых старонках паведамленне Совінформбюро аб выніках 6-тыднёвага наступлення Чырвонай Арміі на подступах да Сталінграда.

Газета «Дэйлі экспрэс» піша, што совецкія войскі, разгарнуўшы наступленне, дасягнулі ўжо вялікіх вынікаў.

Газета «Дэйлі тэлеграф энд морнінг пост» адзначае: «Дасканаласць арганізацыі наступлення совецкіх войск, вытрымка ў распрацоўцы аперацый і рашучасць у выкананні намечаных планаў яшчэ раз паказвае правільнасць характарыстыкі, якую Чэрчыль даў Сталіну, называючы яго багатырскім правадыром».

Газета «Таймс» адзначае, што адной з самых выдатных рыс наступлення Чырвонай Арміі з'яўляецца хуткасць, не гледзячы на тое, што совецкія войскі наступаюць па глыбокаму снегу і часта ў снежныя завеі.

Ваенны аглядальнік агенцтва Рэйтэр генерал Губерт Гоф піша, што наступленне совецкіх войск развіваецца паспяхова. Цяпер усе прызнаюць, што Гітлер стаіць перад вялікім паражэннем.

ЗША

## „Данскія стэпы магіла германскіх надзей“

Усе амерыканскія газеты на самым відным месцы друкуюць паведамленне аб поспехах Чырвонай Арміі—аб выніках 6-тыднёвага наступлення Чырвонай Арміі пад Сталінградам, аб заняцці Кацельнікава, Вялікіх Лук.

Газета «Нью Ерк таймс» піша: «Данскія стэпы становяцца магілай, у якой пахаваны германскія надзеі на перамогу, магілай нямецкіх салдат». Заняцце Чырвонай Арміяй горада і станцыі Кацельнікава газета лічыць адным з доказаў правалу планаў Гітлера.

Газета адзначае, што совецкія войскі замкнулі кальцо вакол 22 германскіх дывізій і што страты немцаў у баях на подступах да Сталінграда складаюць 312.650 чалавек.

Амерыканскі радыёаглядальнік Брук Тэмпл піша, што ў 1942 годзе закладзена аснова вялікай перамогі над гітлераўскай Германіяй. Велізарная нямецкая армія акружана і знішчаецца ў раёне Сталінграда.

ТУРЦЫЯ

## „Гітлеру прыдзецца зноў прызнацца ў правале сваіх разлікаў“

Турэцкія газеты ўдзяляюць вялікую ўвагу наступленню совецкіх войск. Газета «Ені сабах» піша, што становішча германскіх войск на совецка - германскім фронце бесперапынна пагаршаецца. На Цэнтральным фронце, на Дану, у раёне Сталінграда і на Каўказе ініцыятыва знаходзіцца ў руках Чырвонай Арміі. Чырвоная Армія даказала, што яна здольна не толькі расхістаць моцную нямецкую абарону, але і разбіць яе. Становішча нямецкай арміі, адкінутай з лініі фронта на Дану, значна пагоршылася. Нават немцы не могуць скрыць сур'ёзнасці становішча. У нямецкіх колах адчуваецца трывога.

«Гітлер,—піша газета,—у мінулым годзе быў вымушан прызнацца перад немцамі ў правале сваіх разлікаў. У гэтым годзе яму прыдзецца паўтарыць сваё прызнанне. У гэтым уся праўда. У той час, калі германскія сілы слабеюць, сілы саюзнікаў мацнеюць і яны праяўляюць рашучасць, якая выклікае захапленне».

Ваенны аглядальнік газеты «Сон тэльграф» адзначае, што «Германскі фронт хістаецца пад ударамі рускіх, якія вядуць рашучае наступленне. Сіла нямецкіх дывізій, пазбаўленых умацаванняў зменшылася. Немцы меркавалі папраўіць становішча контратакамі, але гэта ім не ўдалося. Руская армія працягвае паспяхова наступаць. Над германскімі войскамі навісла сур'ёзная пагроза».

# ХРОНІКА

## У АКУПІРАВАНАЙ БЕЛАРУСІ

**Гвалтаўніцтва.** Беларускі народ ненавідзіць нямецкую паліцыю і яе агентаў. Акупанты імкнуцца сілком прымусіць чэсных людзей служыць у паліцыі. Калгасніка вёскі Крукава, Віцебскага раёна, Паўла С. за адказ служыць у паліцыі яны хацелі расстраляць, але ён вырваўся з іх лап і пайшоў партызаніць. Сялянку вёскі Жаўры, Бешанковіцкага раёна, Фядору Пашэнку, якая не пусціла свайго сына ў паліцыю, немцы збілі да страты прытомнасці.

* * *

**Штрафы.** І без таго аграбленае фашыстамі беларускае насельніцтва звяры-немцы грабяць штрафамі. У вёсцы Жэрэціна, Мсціслаўскага раёна, сяляне Науменка Аўхім, Пуцыла Ульяна і другія аштрафаваны па 1.500 — 2.000 рублёў за тое, што яны набралі ў лесе па вазу дроў. Многія сяляне аштрафаваны за забой кошкі—па 100 рублёў кожны.

* * *

**Расстрэлы.** Нямецка-фашысцкія нягоднікі знішчаюць беларускіх людзей. На торфазаводзе «Уваравічы», Гомельскай вобласці, яны расстралялі 13 рабочых за «несвоечасовае прахаджэнне паспартызацыі».

# ПАРТЫЗАНСКІЯ ЧАСТУШКІ

**Сярод партызан Міншчыны нарадзіліся дзесяткі, сотні новых песень і прыпеўкаў аб гераічнай барацьбе беларускага народа супроць нямецка-фашысцкіх акупантаў. Вось некаторыя з іх:**

★

Мы страляем трапна
ў немцаў,
Толькі рэха коціцца.
Заняволенай зямельцы
Быць свабоднай хочацца.

★

Наляцелі немцы-каты,
Папалілі нашы хаты.
Мы жывём цяпер
у пушчы,
Днём і ноччу гадаў
трушчым.

★

Як у нашым у сяле
Стараста паганы.
Мы яго павесім хутка
Дагары нагамі.

★

Зорка бліснула на небе,
Хлопец падзівіўся.
Беларускім нашым
хлебам
Гітлер падавіўся.

# МУЖНАСЦЬ

Атрад Кіма жыў у глухім кутку, густа аплеценым арэшнікам. Тут не ступала нага ніводнага прышэльца, але адгэтуль добра былі пратаптаны партызанскія сцежкі да важнейшых дарог і чыгунак. Атрад Кіма, сілаю ў 60 чалавек, за лета ўзарваў на мінах і разбіў гранатамі два нямецкія штабы, 30 аўтамашын з варожай сілай і ўзбраеннем, забіў да дзвесце немцаў, пусціў пад адкос тры эшалоны праціўніка.

Доўгі час нямецкія шпіёны і карнікі поўзалі, як падкалодныя гады, у пошуках народных мсціўцаў. Нейкім чынам ім усё-такі ўдалося натрапіць на шляхі партызан, і атрад Кіма быў акружан рэгулярнай нямецкай часцю.

Некалькі дзён немцы білі па востраву з гармат, з мінамётаў, з кулямётаў.

— Рус, здавайся! — гарлапанілі немцы, падыходзілі да вострава і кожны раз беглі назад па трупах сваіх салдат. Калі немцы падыходзілі да вострава, у іх страляў кожны куст, кожная купіна. У партызан ужо не было хлеба; на сыходзе былі патроны, гранаты. Але ў іх быў багаты, невычарпальны запас самай страшнай зброі—ненавісці; у іх было самае галоўнае ў змаганні—упэўненасць у перамогу.

— Выстаім, таварышы? — пытаў Кім у сваіх баявых сяброў.

— Выстаім! — адказвалі партызаны.

І атрад Кіма стаяў, а ворагі слаліся, як снапы.

Народныя мсціўцы не чакалі, пакуль іх сціснуць у жалезнае кальцо. Яны самі кідаліся ў ярасную атаку і гранатай, штыком прабілі сабе дарогу з акружэння.

Двух баявых таварышаў, якія загінулі ў апошнім баю, партызаны пахавалі на ўзлессі, ля шырокага калгаснага поля. На пахаванне сваіх заступнікаў прышлі людзі трох суседніх вёсак. Яны цесна абступілі магілу і моўчкі слухалі Кіма, які гаварыў аб бяссмерці двух герояў. Быў ціхі дзень, і высокія сосны стаялі маўкліва ў вялікім суме і задуменні. У такім-жа суровым і глыбокім раздум'і былі людзі, і, раптам, гэты магільны супакой ускалыхнула рыданне, глухое, надрыўнае, цяжкае рыданне старой жанчыны, якая пала перад нябожчыкам на свежы магільны пясок. Яна не магла ўжо плакаць і з яе грудзей вырвалася:

— Васіль... сынок.

І далёка пакаціўся крык мацярынскага сэрца сасоннікам, па плавамі, і зямля-маці адгукнулася голасам ласкі, пашаны да свайго сына.

— Васіль... сынок.

Людзі ў руках камячылі шапкі, цясней абступалі жанчыну, якая стаяла на каленях перад свежаю, гладка агаблёванай труною.

Рослы селянін Кандрат падышоў да жанчыны, узяў яе пад рукі.

— Падымайся, маці, — сказаў ён.—Нам цяпер трэба ўзняцца ва ўвесь свой рост, ва ўсю сваю магутнасць... Не ў слёзах нам гора сваё затапіць, а ў крыві варожай.

З пахавання людзі ішлі дадому. Іх было нямнога. Амаль усе хлопцы, мужчыны, дзяўчаты асталіся ў атрадзе Кіма, і дадому прышлі толькі старыя ды падросткі. Маці таксама асталася ў атрадзе.

— Цяпер мне няма чаго рабіць дома,—сказала яна.—Работа мая—біць душагубаў, душыць вылюдкаў.

Мірныя хлебаробы, касцы, жнеі, лесарубы ўліліся ў атрад Кіма, сталі байцамі. Яны ярасна помсцяць сваім лютым ворагам—немцам.

А. ПЯТРОВІЧ.

Палеская вобласць.



РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

7.